

درس هایی از صادرات کالاهای دانش بنیان ترکیه

یوسف حسن پور کارسالاری

ترکیه یکی از معدود کشورهای منطقه خاورمیانه است که توانسته صادرات صنعتی خود را طی یک دهه نزدیک به ۴ برابر افزایش دهد و سهم آن از صادرات صنعتی جهان از رقم ۰٫۶ درصد در سال ۲۰۰۲ به ۱ درصد در سال ۲۰۱۲ افزایش یابد. تردیدی نیست که این کشور در ادوار اخیر تحولات قابل ملاحظه‌ای را در رشد کمی و کیفی صادرات صنعتی تجربه کرده است. علی‌الخصوص با اصلاحات ساختاری در سطح کلان تحولی بزرگ در ساختار صادرات این کشور بوجود آمد. پیشرفت برون‌مرزی صنایع ترکیه تنها در کمیت نبوده و به لحاظ کیفی نیز رشد قابل‌ملاحظه‌ای مشاهده می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر قریب به ۴۷ درصد از صادرات صنعتی این کشور، کالاهای دانش بنیان (کالاهایی با سطح فناوری بالا و متوسط به بالا) تشکیل داده است. نکته قابل توجه اینکه ۵ درصد ارزش صادرات صنعتی از محل صادرات کالاهای با فناوری بالا حاصل شده است. این امر نشان می‌دهد صنایع این کشور که در گذشته به تولید محصولات با سطح فناوری پایین و عمدتاً کاربر وابسته بودند اکنون با دسترسی بیشتر به فناوری‌های نوین قادرند محصولاتی دانش بنیان را تولید و صادر نمایند. صادرکنندگان این کشور توانسته‌اند همزمان با رشد تقاضای جهانی، سهم خود را در بازار جهانی به نحو چشمگیری افزایش دهند. ارزش صادرات محصولات دانش بنیان این کشور از رقم ۱٫۳ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۸ به ۴۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ افزایش یابد که نزدیک به ۴۰ برابر شده است. به ویژه اینکه در یک دهه اخیر رقابت پذیری این کشور در صادرات کالاهای دانش بنیان به نحو چشمگیری افزایش داشته‌اند. سهم این کشور از صادرات جهانی کالاهای صنعتی دانش بنیان از رقم ۰٫۳ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۰٫۶ درصد (دو برابر) در سال ۲۰۱۲ افزایش یافته است. در حال حاضر ارزش صادرات کالاهای دانش بنیان ترکیه ۵ برابر کشورمان است. چنانچه این روند ادامه یابد تا سال ۲۰۲۰ به یکی از صادرکنندگان عمده کالاهای دانش بنیان در منطقه

آسیای جنوب غربی تبدیل خواهد شد. کشور ترکیه در سال ۲۰۱۳، با انتشار سند توسعه فناوری نو در افق ۲۰۲۰ افزایش مقیاس تولید کالاهای دانش بنیان از طریق سرمایه‌گذاری و اجرا تحقیقات در فناوری‌های نو و تجاری سازی تحقیقات، استفاده از فن‌آوری‌های جدید، تکمیل علوم نو و پیشرفته، استفاده از فن‌آوری‌های نو و سیاست‌های نوآورانه را هدف قرار داده و یکی از محورهای اصلی این استراتژی اطمینان از تولید نوآورانه، پایدار، رقابتی همراه با رشد بالاست.

دو درس کلیدی :

- دولت ترکیه در گام اول با انجام اصلاحات اقتصادی در سطح کلان و درک جدید از نقش دولت در اقتصاد، توانسته بسیاری از اهداف کلان خود از جمله هدف گذاری نرخ تورم به سطح کمتر از ۱۰ درصد، مشارکت حداکثر بخش خصوصی در اقتصاد، حکمرانی خوب، سرمایه‌گذاری در توسعه ظرفیت انسانی، زمینه توسعه صادرات کالاهای دانش بنیان را بدون اینکه سیاست‌های حمایتی خاص و ویژه‌ای برای توسعه کسب و کارهای دانش بنیان اتخاذ کند مهیا سازد.
- در گام دوم دولت با اتخاذ سیاست‌های پولی پیشرفته عمدتاً در راستای سالم سازی نظام مالی باعث شده انباشت سرمایه به جای آنکه وابسته به سیاست‌های دولتی باشد مبتنی بر بازار گردد. نتیجه اینکه رفتارهای رانت جویانه در میان کارآفرینان کاهش یابد و رشد سرمایه‌گذاری به صنایع دانش بنیان برخوردار از مزیت رقابتی هدایت شود.
- در گام سوم دولت با اتخاذ راهبرد تعاملی پیش برنده با قطب‌های اقتصادی جهان باعث مشارکت بیشتر سرمایه‌گذاران خارجی در تولید و تجارت کالاهای دانش بنیان گردید. در حال حاضر میزان کل سرمایه‌گذاری خارجی در این کشور به بیش از ۱۴۰ میلیارد دلار بالغ می‌گردد.